

YENİDEN DOĞUŞUN KUTLANMASI

Eike HABERLAND

Pek güzel olmayan ve daima yerinde de kullanılmayan "Doğal Uluslar" deyimi, teknik bir dünyada yaşayan modern endüstri ülkelerinin uluslarından hâlâ bütün yaşayışlarında çok daha kuvvetle doğanın ritmine bağımlı kalan toplumlara verilen bir addir. İster bir koleksiyon meraklısı, avcı, çiftçi, ister hayvan yetiştiricisi olsunlar, onların hepsi bizim hiç bir surette yapamayacağımız bir şekilde çevreye olan uyumlarıyla simgelenir.

Mevsimlerin değişmesi, bununla ilişkili olarak yaban büyüyen bitkilerin meyvelerinin oluşu, ya da yeni bitkilerin ekilmesi ve biçilmesi, balık veya sürü hayvanlarının mevsimle ilgili akınları, yağmurlar ve kuraklık, sıcak ve soğuk, çekirge belâsı ve suların taşması, onları karşılarında başka hiç bir seçenek olmayan kaçınılmaz zorunluluklar altında bırakır. Bu yüzden doğa uluslarının çevreleriyle anlaşmaları ve ona ellerindeki araçlarla egemen olmaları bizim düşünemeyeceğimiz bir şiddet içinde cereyan eder.

Fakat insan, gelişiminin evrelerinde çevresi ile yalnız maddeten ayrılmaz bir şekilde bağlı değildi ve bugün de değildir. Dünya görüşü ve din anlayışında çevrenin kuvvetli bir damgası vardı ve bunlar, onun dünyayı kendisinde mevcut akılsal olanak ve araçlarla açıklayabilmesi için yapılan deneylerdir. Doğal bilgilerin kriterlerine sahip olmayan insanların, 17. yüzyıl Avrupalılarından başka sonuçlara varmak zorunda kalmaları, bu şekildeki anlayışların "mantıksız" veya "budalaca" olması anlamına gelmez. Bundan dolayı insansal hayatın büyük istasyonlarının bu uluslarda bizden başka ve daima kesin ve önemli birer anlam taşımaları anlaşılır bir şeydir. Böylece tanrısal bir mucize sayılan doğum, ya da ölümün acıtan ve derin düşünceli tahminlere yol açan sorunlarından daha fazla, insan vücudunun olgunlaşması, cinsel yeteneğin kazanılması, doğal ulusları çok daha fazla meşgul ediyor, onların arasında sosyal hareketlere neden oluyor ve onları dinsel ayin ve törelere teşvik ediyordu. Onlar için başka hiç bir olay bu kadar büyük bir önem ve anlamı taşımazdı.

Bir çocuğun doğuşu veya ünlü bir insanın ölümü, yalnız aileyi veya tanıdıklarını ilgilendiren birer olay sayıldığı halde, bir çocuğun erinlik veya gençlik çağına girmesi muazzam törenlerin yapılmasına sebep oluyor ve bunlar büyük bir topluluğun, hatta bazen bütün bir kabilenin, katılmasıyla çocuklar, gençler, kadın ve erkekler tarafından kendi geleneklerine göre kutlanıyordu.

"Ölümün ve ölenlerin ruhlarının zihinlerinde canlandırılması, kuşkusuz, bu ulusların dünya görüşlerini bizden daha kuvvetli ve derin bir şekilde etkilemiştir, fakat bugün bir olgunlaşma töreni onların dünya görüşlerinin en kuvvetli dışsal ifadeleridir," diyor Adolf E. Jensen.

ERİŞKİNLERİN DÜNYASINA ALINIŞ

Erişkinlerin dünyasına alınış, muhakkak ki, insansal gelişimin ilk basamaklarından beri bilinen ve bugün —hem doğa uluslarında hem de endüstriyel toplumların insanlarında— yaşamaya devam eden en eski genel insansal bir kültür öğesidir. Onun içeriğini araştırırken karşımıza iki görüş çıkar.

Birine göre hayata atılma töreni, yetmiş yaş genç erkek ve kızların tam birer vatandaş olarak topluma alınması anlamına gelir. Bundan dolayı bu görüşte eğitim ve yetiştirme, sınav, tasdik ve resmî tanıma, törenin merkez noktasını oluşturur.

Olgunluk törenleri çoğun haftalar, hatta aylarca sürer. Bu zaman içinde adaylar çok kez okula benzeyen bir yerde bir araya getirilirler ve onlara, daha olgunlaşmamış olduklarından şimdiki kadar bilmelerine müsade edilmeyen, birçok şeyler öğretilir; Kendi kültürleri, kanunlar, dinsel hüküm ve kurallarla ilgili bilgiler, herşeyden önce yaratılış, önzaman, Tanrı ve ataları üzerine gizli felsefi inanç tasarıları, ayrıca bunların yanında yemek pişirmek ve bir el zenatı gibi tamamıyla "basit ve bayağı" şeylerde. Bir yandan da onların artık kendilerinden bundan sonra beklenen evrimler hususunda da dikkatleri çekilir. Bazan onların çok kaba ve sert sınavlardan geçirildiği de olur, böylece gençlerin cesur ve kendilerine

**Manja'da
(Çad)
dinsel
erlilik
ayinlerinde
kızlar da
erkek
çocukların
tâbi
oldukları
sünnet
gibi
kutsal
bir
operasyonu
geçirmek
zorundadırlar.
İşte
burada
böyle
bir**

hakim olup olmadığı meydana çıkarılır. Bütün bunlar en sıkı bir gizlilik içinde cereyan eder.

Hayata atılış töreninin ikinci evresi dinsel ve duygusaldır. Cinsel olgunluk kutlanır ve bu dinsel dünya görüşü ile bütünleştirilir. Cinslerin ayrımlılığı, erkeğe özgü olan dölleme yeteneği ile kadının gelinlik ve doğurma yeteneği. Dölleme ile doğum arasındaki ilişki insanlık tarihinin başlangıç evresi için öyle esaslı bir anlayış olmuştur ki, bu bütün yaşam felsefesine damgasını vurmuştur. Bu son derecede dinsel duygulara sahip insanlar için erinlik ve olgunluk otomatik oluşan birer olay değil, kutsal tören ve ayinler yapılmadan tam olmayan, hatta başlamasına bile olanak bulunmayan şeylerdir. Böylece bir adayın cinsel yeteneği gerçek olgunluğuna, hatta yaşına bakılmadan kutsal tören ve ayinlere bağımlı bırakıl-

maktadır. Eldeki sayısız misaller, kutsal törenlerden geçmemiş birçok genç erkek veya kızın, kabile üyeleri tarafından daha hâlâ çocuk muamelesi gördüklerini, hatta onların çocuklarının (varsa) meşru olmayan bir şekilde dünyaya gelmişler gibi kabilenin hiç bir zaman tam bireyleri sayılmadığını göstermektedir.

Erinlik ayinleri yalnız doğal olgunluk olayının tanrısal onamasını (tasvibini) sergilemezler, aynı zamanda çocuklara "olgunlaşmaları için yardım ederler", ki onlar erinlik durumlarını atatabilsin ve tam erkeklik veya kadınlıklarını elde edebilsinler. Onlar önceden evliliğe hazırlanır ve gelecekte baba ve anne olarak karşılaşılabilecek görevlerine alıştırlırlar.

Birçok uluslar olgunluk törenini yalnız yeni bir yaşam evresinin başlangıcı olarak görmezler,

âyini beklemekte olan kız çocuklarını görüyoruz. Operasyonda akrabadan bir kadın "Vaftiz anne" görevini üzerine alır ve çocukları avutur. Asıl operasyonu ihtiyar bir kadın yapar.

onlar onu aynı zamanda ikinci bir doğuş, hatta yeni bir varlığa yeniden doğuş sayarlar. Bu özellikle erkek çocukların hayata atılması için de geçerlidir. Olgunluk törenleri sırasında onlar sembolik olarak "ölürler" ve yine aynı şekilde sembolik olarak yeniden doğarlar. Bundan dolayı adaylar ölü sayılırlar ve birçok topluluklarda kendilerine gizli bilgiler emanet edilmemiş olan annelere resmen, oğullarının ölmüş oldukları haber verilir.

Çocuksal yaşam şekline dışarıya çıkma da adayı şeytansal ve dünya üstü güçler ve kuvvetler etkiler ve onun varlığının esaslı surette değişmesini de oluşturan bunlardır. Afrikada çoğun aslan ve leoparlar mitolojik "yutucu yaratıklar" sayılırlar ve onlar genç adayları yutarlar ve yeniden doğmuş olarak dışarı kusarlar. Eğer bir

çocuk bu sırada gerçekten ölürse, o zaman "asla onu öldürmüş" olur. Yeni Gine'de aynı işleri Krokodiller görürler.

İNSAN VÜCUDU İLE İLİŞKİ AYINLER

Tecrit (ayırma) bittikten sonra yeni doğan gençler eve dönüşlerinde yeni bir yaşama başlamak zorundadırlar. Onlar resmen yalnız eski yaşamlarına olan anılarını yitirmiş olmakla kalmazlar, onların artık bu dünyadaki yaşantıdan hiç bir haberleri yoktur, bu yüzden her şeyi yanlış yaparlar ve en basit şeyleri bile yeniden öğrenmek zorundadırlar. Eski yaşayışları silinmiştir, onlara yeni adlar verilir, akrabaları onları tanımazlar ve onlar ailelerince yeniden aralarına kabul edilirler.

Hayata atılma törenlerini bir çok değişik sakatlanmalar da izler: her tür dövmele, süs yarıkları kulakların, burun ve dudakların delinmesi. Dişlerin kırılması veya eğelenmesi. Bunlar hakkında yapılan birçok geleneksel açıklamalar bizim için daima mantıkî temellere dayanır şeyler değildir. Özellikle bunlar kadın ve erkeklerin cinsel organlarında yapılanlar için geçerlidir. Papuların genç erkek adayların penisesinden kan alınması hakkında söyledikleri, bir parça anlaşılır gibidir: Erinlik zamanındaki bir seksüel durumun "kötü kadınsal" kanı vücuttan uzaklaştırılır, çünkü aksi takdirde bu erkeği zayıf ve yumuşak yaparmış. Daha tam gelişmemiş çocukluk böylece tam gelişmiş erkeklığe dönüşürmüş.

Sünnetin önemi hakkında yapılan tartışmalarda bunun Eski Ahitte yazılı olduğu ve bugün Yahudiler, Doğu Hristiyanları ve bütün Müslümanlar tarafından uygulandığı unutulur, ki bu birçok müdahale olanaklarından yalnız biridir. Bunun yanında, ön derinin kesilmesi, göbekten aşağılara kadar uzanan bir deri şeridinin çıkarılması, Peni ve bezlerin delinmesi, mesane borusunun yarılması, bir erkeklik bezinin çıkarılması da vardır.

Buna karşılık kadınlarda da klitoris ve üreme organının iç ve dış dudaklarının kesilip alındığı görülür.

Bugün USA'da erkek süt çocukları doğrudan doğruya doğumdan sonra sünnet edilirler, çünkü bunun aksi takdirde bir çok mikrop ve kirliliklere yataklık edeceği ve rahim kanserine sebep olacağı tahmin edilmektedir.

Fakat doğa ulusları tıbbî bilgilere sahip olmadıklarından bu gibi cerrahî müdahalelerin tıpsal sebeplerden doğmuş olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Dinsel olgunlaşma törenlerinin bütün açıklama denemelerinde yeter derecede dikkat ve sağgörü tavsiye edilemez. Zira Avustralya'nın doğa bilimlerinin damgasıyla damgalanan dünya görüşüne dayanan ve bu seremonilerin fazla derin etik ve dinsel yönüne fazlasıyla

kuvvet veren klişelerine çok kolay kapılabilir, aynı şey; olgunlaşma törenlerinde egemen sınıfın —yetişmiş erkeklerin— genç kuşaklara bir nevi tören havası yaratarak ayrıcalıklarının savunmak ve korumak için ellerinde bir baskı aracı görmek isteyen psikolojik görüşler için de söylenebilir.

EKSİK OLAN "ANLAYIŞ"

Birçok törenlerin bizim duyularımıza göre çok sert ve gaddarca oluşu, dünyanın her tarafında olduğu gibi burada da hakka tecavüzlerin vukubulduğu inkâr edilemez. Eğer olgunlaşma törenleri gerçekten böyle bir baskı müessesesi olsaydı, o zaman bütün mitler ve seremoniler, bütün öğretim, eğitim ve öğütler ve bütün topluluk ve kabilelerin kendilerini ciddi surette bu törenlere vermeleri ve onlara içten inanmaları, mahirane hazırlanmış aldatma manevralarından başka birşey olamazdı. Bu ise, böyle dünya çapında yayılmış ve her yerde akıldışı soyut duyularla bağlı bir kompleksi açıklamaya yeterli olmayacaktı. Doğal uluslar da, kültürlerinin eski yaratıcı zamanlarının sonuçları olan ahlâk yasalarının anlamını "anlamazlar". Aynı şekilde bizim toplumumuzun çoğu insanları da bugün bizim kültür çevremizde, vaftiz v.b. gibi onlarınkilerle kıyaslanabilecek olayların kökensel anlamlarının pek farkında değildirler. Bu gibi müesseselerin oluşundan bizi ayıran tarihsel boyutlar böyle bir anlayışı olanaksız yapmaktadır.

Bize gelince biz, onları izleyen o bin türlü ayin ve mekanizmalarıyla olgunluk ve erinlik törenlerinde doğal ulusların muazzam bir deneyini olgulamakla yetinmeliyiz, öyle bir deney ki bunda insanın bedensel olgunluğu gelişti güzel bir gelişim olarak kabul edilmemekte, tam tersine o doğanın tüm bağdaşımına uyurulmakta ve bu dünyaya hakim olan daha yüksek bir ilke ile bağlanmaktadır.

BILD DER WISSENSCHAFT'tan

● *Bir düzeni kusurlu olmakla suçlamak kolaydır. Çünkü ölümlülerin bütün yaptığı işler, kusurlarla doludur. Ama yıktıkları saygının yerine, yeni bir saygı getirebilmiş olanlar çok azdır.*

MONTAIGNE

● *Kan ateşi, ateş kanı besler bu muadat (düşmanlık), Kan ateşidir, sönmeyecek kanla, inandım.*

● *Düşmek etrafı görmemektendir.*

Tevfik FİKRET